

mtatkki

Hungarian Academy of Sciences
Centre for Social Sciences
Institute for Minority Studies

A PDF fájlok elektronikusan kereshetőek.

A dokumentum használatával elfogadom az
[Europeana felhasználói szabályzatát](#).

Szamosújvár országgyűlési képviselői.

Szamosújvár országgyűlési képviselői.

(1842—1891.)

Ami, közéletünk újabkori történetébe immár maradandólag beiktatott férfiak arcképeit és életrajzi vázlatait adom ime egy közös keretbe foglalva, a jelen füzet élén, kik azóta hogy a magyar törvényhozás Szamosújvár szabad kir. várost, a haza földjén alakult örmény telepek eme jelentékeny központját (és Erzsébetvárost, a magyar földi örménység másik anyavárosát is) országos képviseltetési joggal felruházta, — különböző időben e város alkotmányos követeivé, illetőleg képviselőivé lettek megválasztva; azon félszázad alatt, mely legelső diaetái követeinknek Novák Márton és Jakabb Bogdánnak kolozsvári (1842-iki) országgyűlésen történt ünnepélyes megjelenése óta napjainkig lefolyt.

E hosszú időszak alatt városunk tulajdonképp csakis azon kilencz férfiú által volt a törvényhozás kebelében tényleg képviselve, kiknek arcképei, mai képesportozatunkban láthatók; miután dr. Sárosy Ferencz, ki 1848-ban választókerületünkben szintén népképviselői mandatumot nyert, váratlanul közbejött súlyos betegsége miatt képviselői állását tényleg el nem foglalhatta, — s miután azon négy, szintén megválasztott képviselő, kik Simay Gergely és Gajzágó Salamon leköszönése folytán, az 1863. évi nagyszebeni tartománygyűlésen részt venni nem akarván, azonnal megválasztásuk után hasonlóképen lemondottak (névszerint: Gajzágó Kristóf és Szappanyos Miklós; ezeknek visszalépése után Duha Imre és Moldován Simon) e város volt országgyűlési képviselőinek tulajdonképpen szintén nem tekinthetők.

Mindezek előrebocsátása után, mielőtt az egyes életrajzi adatoknak vázlatos felsorolására áttérnék, — nem mulaszthatom el megjegyezni, hogy Szamosújvár városa ősi hagyományos jellegéhez híven minden időben örmény katolikus képviselőt küldött a magyar országgyűlésre; s így méltán kiérdemelte, hogy a »magyar-örmény metropolisz« sokszor hallott dísznévvel tiszteltessék meg... S most már legyen szabad itt rövid élettörténetét adnom kilencz eddigi képviselőnknek!

Novák Márton.

Azon történeti előzmények, melyeknek eredménye lőn, hogy az erdélyrészi (örmények által lakott) szabad kir. városok — Szamosújvár és Erzsébetváros — az országgyűlés által két-két követ küldésének jogával ruháztattak fel,*) e folyóirat egyik nem rég megjelent cikkében már részletesen elbeszélte, ezúttal azok ismétlését mellőzhetőknek vélem.

Országgyűlési képviseltetésünk történetének időrendi előadásában tehát egyenesen ott vehetem föl az ismertetés fonalát — megfelelő arczképcsoportozatunk sorrendjének is, — midőn legelső követeink a kolozsvári (1841—43-iki) országgyűlésen az erdélyrészi Karok és Rendek tiszteletreméltó testületében megjelentek, — kifejezést adva személyes megjelenésük, sőt ünnepélyes nyilatkozataik által is azon örvendetes közjogi ténynek, mely a két örmény város honfűsítésében és követküldési joggal törvényesen lett felruháztatásában nyilvánult, s mely a hazában már hosszabb idő óta megtelepült és meghonosult örménységet ezáltal is elévülhetlen hálára s még forróbb hazaszeretetre kötelezé.

Az a két tekintélyes férfiú, kik legelőször gyakorolták városunk nevében az országgyűlésen szavazatjogaikat, mint említettem, Novák Márton és Jakabb Bogdán volt. Neveikkel kezdődik azok névsora, kik e várost a magyar nemzet nagy tanácsának országos üléseiben, az azóta le-

*) Városunknak 1878-ig volt két-két képviselője. Sz. K.

folyt negyvenkilencz év alatt napjainkig képviselték; s a kiknek száma immár kilenczre emelkedett.

Novák Márton azon jeles magyar-örmény család ivadéka volt, melynek egyik őse Románia földjéről, Fok-sánból költözött be Erdélybe. Atyja még használta a »fok-sáni« előnevet is. Novák Márton Magyar-Láposon született, Belső-Szolnok megyében, — hol a családnak birtoka is volt. Iskolai tanulmányainak befejezése után a megye akkori irányadó vezérférfiaival lépett társadalmi és politikai érintkezésbe; s a birtokának kezelésével járó teendők mellett, később a póstamesteri tisztet is elvállalta.

Évek hosszú során keresztül viselte — mint Szamosújvár város főbirája, — a városelőjárói tisztet, mely állását híven és tekintélylyel töltötte be; s az úgynevezett belső-mező-útczát, — melynek sarkán a keleti oldalon épült kétkü udvarház sajátja volt, a polgársá; az ő emlékére még sokáig »biró-útczának« (»birovin-orámé«) nevezte.

Az országgyűlésen szintén elismerést és tiszteletet szerzett azon állásnak, melyet, mint Szamosújvár első ízben megbízott érdemes követe eloglalt; melyet küldetéséhez s az örmények hazafiságához híven és méltóságteljesen betöltött.

Egyetlen, jeles képzettségű fia, az első nejétől — Kiss Ernő unokatestvérétől — született Novák Tódor, az 1848/49-iki mozgalmas korszak le első áldozatainak egyike lőn; mert Pesten mindjárt a forradalom kezdetén a magyar ügy érdekében tett nyilatkozatáért Windischgrätz által kivégeztetett, távollevő édes atyjának s egész családjának legmélyebb bánatára. . . .

Novák Márton meghalt 1851. június 6-án Szamosújvárt. Ő volt városunk utolsó közigazgatási főbirája.

Jakabb Bogdán.

Jakabb Bogdán született Nagy-Váradon 1809-ben. 1827 szept. 1-én tette le az első hivatali esküt: Krassó-megyében, hol két évig, mint őrnök szolgált; 1829—1835-ig